TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2005. gada 3. maijā *

Apvienotās lietas C-387/02, C-391/02 un C-403/02

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Tribunale di Milano* (C-387/02 un C-403/02) un *Corte d'apello di Lecce* (C-391/02) (Itālija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2002. gada 26., 29. un 7. oktobrī un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2002. gada 28. oktobrī, 12. un 8. novembrī, krimināllietās pret

Silvio Berlusconi (C-387/02),

Sergio Adelchi (C-391/02) un

Marcello Dell'Utri **u.c.** (C-403/02).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*] (referents), A. Ross [*A. Rosas*] un E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], tiesneši Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*], R. Šintgens [*R. Schintgen*], N. Kolnerika [*N. Colneric*], S. fon Bārs, [*S. von Bahr*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*] un E. Levits,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 13. jūlijā,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— S. Berluskoni [*S. Berlusconi*] vārdā — Dž. Pekorella [*G. Pecorella*] un N. Gedīni [*N. Ghedini*], *avvocati*,

— S. Adelki [*M. Adelchi*] vārdā — P. Korleto [*P. Corleto*], *avvocato*,

— M. Delutri [*M. Dell'Utri*] vārdā — Dž. Roberti [*G. Roberti*] un P. Siniskalki [*P. Siniscalchi*], *avvocati*,

— *Procura della Repubblica* vārdā — Dž. Kolombo [*G. Colombo*], Dž. Džanuci [*G. Giannuzzi*], E. Čillo [*E. Cillo*] un I. Bokasīni [*I. Boccassini*], pārstāvji,

— Itālijas valdības vārdā — I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz O. Fjumara [*O. Fiumara*], *avvocato dello Stato*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. di Buči [*V. Di Bucci*] un K. Šmita [*C. Schmidt*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 14. oktobrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1968. gada 9. marta Pirmo direktīvu 68/151/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV L 65, 8. lpp., turpmāk tekstā — "Pirmā sabiedrību direktīva"), un it īpaši tās 6. pantu, Padomes 1978. gada 25. jūlija Ceturto direktīvu 78/660, kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz noteiktu veidu sabiedrību gada pārskatiem (OV L 222, 11. lpp., turpmāk tekstā — "Ceturtā sabiedrību direktīva"), un it īpaši tās 2. pantu, Padomes 1983. gada 13. jūnija Septīto direktīvu 83/349/EEK, kas pamatojas uz Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu un attiecas uz konsolidētajiem pārskatiem (OV L 193, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Septītā sabiedrību direktīva"), un it īpaši tās 16. pantu, kā arī EEK līguma 5. pantu (vēlāk — EK līguma 5. pants, jaunajā redakcijā — EKL 10. pants) un EEK līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu (vēlāk — EK līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunkts, jaunajā redakcijā pēc grozījumiem — EKL 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts).

2 Šie lūgumi tika iesniegti krimināllietās pret Berluskoni (C-387/02), Adelki (C-391/02), Delutri (C-403/02) u.c. par iespējamu normu, kas aizliedz sniegt nepatiesu informāciju par sabiedrībām (nepatiesas ziņas grāmatvedības dokumentos) un kas ir paredzētas *Codice civile* (turpmāk tekstā — "Itālijas Civilkodekss"), pārkāpšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Saskaņā ar Līguma 54. panta 3. punkta g) apakšpunktu Eiropas Savienības Padome un Komisija darbojas, lai atceltu ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību, pietiekami koordinējot garantijas, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām, kas definētas EEK līguma 58. panta otrajā daļā (vēlāk — EK līguma 58. panta otrā daļa, jaunajā redakcijā — EKL 48. panta otrā daļa), nolūkā aizsargāt dalībnieku un trešo personu intereses.

4 Uz šī pamata Padome ir pieņēmusi vairākas direktīvas, tostarp arī tās, kas ir minētas pamata prāvās.

5 Pirmā sabiedrību direktīva saskaņā ar tās 1. pantu attiecas uz kapitālsabiedrībām, proti, Itālijā tā attiecas uz šādiem sabiedrību veidiem: *società per azioni* (akciju sabiedrība, turpmāk tekstā — *"SpA"*), *società in accomandita per azioni* (akciju komandītsabiedrība) un *società a responsabilità limitata* (sabiedrība ar ierobežotu atbildību, turpmāk tekstā — *"Srl"*).

6 Šī direktīva paredz trīs pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt trešās personas, kuras sadarbojas ar šīm sabiedrībām, proti — lietas izveidošana par katru sabiedrību, kurā ir norādīta noteikta obligātā informācija un kuru ved komercreģistrs ar atbilstošu teritoriālo kompetenci, valsts normu saskaņošana par sabiedrības (ieskaitot dibināmās sabiedrības) vārdā noslēgto saistību spēkā esamību un izmantošanu pret trešām personām, kā arī sabiedrību spēkā neesamības gadījumu izsmeļoša saraksta sastādīšana.

7 Atbilstoši Pirmās sabiedrību direktīvas 2. pantam:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka sabiedrības atklātībai obligāti nodod vismaz šādus dokumentus un ziņas:

[..]

f) bilance, kā arī peļņas un zaudējumu aprēķins par katru finanšu gadu. Dokumentā, kurā ietverta bilance, jābūt arī sīkām ziņām par tām personām, kurām saskaņā ar likumu bilance ir jāapstiprina. Tomēr attiecībā uz *Gesellschaft mit beschränkter Haftung, société de personnes responsabilité limitée, personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, société responsabilité limitée* un *società a responsabilità limitata* atbilstīgi Vācijas, Beļģijas, Francijas, Itālijas vai Luksemburgas tiesību aktiem, kā minēts 1. pantā, un *besloten naamloze vennootschap* atbilstīgi Nīderlandes tiesību aktiem obligātu šā noteikuma piemērošanu atliek līdz dienai, kad ieviesta direktīva par bilanču, kā arī peļņas un zaudējumu aprēķinu satura saskaņošanu, kā arī par tādu sabiedrību atbrīvošanu no pienākuma pilnīgi vai daļēji nodot atklātībai iepriekš minētos dokumentus, kuru kopējā bilance ir mazāka nekā noteikts šajā direktīvā. Padome pieņem šādu direktīvu divu gadu laikā pēc šīs direktīvas pieņemšanas;

[..]."

8 Direktīvas 3. panta 1. un 2. punkts nosaka:

"1. Katrā dalībvalstī izveido katras tur reģistrētās sabiedrības lietu centrālajā reģistrā, komercreģistrā vai uzņēmumu reģistrā.

2. Visus dokumentus un ziņas, kuras ir jānodod atklātībā saskaņā ar 2. pantu, glabā lietā vai ievada reģistrā. Lietā jābūt norādei par katra reģistrā izdarītā ieraksta saturu.

[..]"

9 Saskaņā ar minētās direktīvas 6. pantu:

"Dalībvalstis paredz attiecīgus [atbilstošus] sodus gadījumā:

— ja nav nodota atklātībā bilance, kā arī peļņas un zaudējumu aprēķins, kā noteikts 2. panta 1. punkta f) apakšpunktā;

[..]."

10 Ceturtā sabiedrību direktīva, kas Itālijā attiecas uz tiem pašiem sabiedrību veidiem, kas ir minēti Pirmajā sabiedrību direktīvā un šī sprieduma 5. punktā, saskaņo valstu tiesību normas par sabiedrību gada pārskatu sastādīšanu, saturu, struktūru un publiskošanu.

11 Direktīvas 2. pants nosaka:

"1. Gada pārskati ietver bilanci, peļņas un zaudējumu pārskatu un pielikumu. Šie dokumenti veido vienotu kopumu.

2. Tie ir jāsastāda saprotami un atbilstoši šīs direktīvas noteikumiem.

3. Gada pārskatiem ir jāsniedz skaidrs un patiess priekšstats par sabiedrības aktīviem, pasīviem, finanšu stāvokli un peļņu vai zaudējumiem.

4. Gadījumā, ja ar šīs direktīvas noteikumu piemērošanu nepietiek, lai sniegtu skaidru un patiesu priekšstatu 3. punkta nozīmē, jāsniedz papildu informācija.

5. Izņēmuma gadījumā, ja kāda šīs direktīvas noteikuma piemērošana nav savienojama ar 3. punktā izklāstīto pienākumu, no šā noteikuma ir jāatkāpjas, lai sniegtu skaidru un patiesu priekšstatu 3. punkta nozīmē. Katra šāda atkāpšanās ir jāatklāj pielikumā, paskaidrojot iemeslus un norādot, kādu iespaidu šāda atkāpšanās atstāj uz aktīviem, pasīviem, finanšu stāvokli un peļņu vai zaudējumiem. Dalībvalstis var noteikt attiecīgus izņēmuma gadījumus un piemērot tiem īpašus noteikumus.

6. Dalībvalstis var atļaut vai pieprasīt, lai gada pārskatos sniegtu citu informāciju, ne tikai to, kas ir jāsniedz atbilstoši šai direktīvai."

12 Minētās direktīvas 11. pants paredz, ka dalībvalstis var atļaut sabiedrībām, kuras bilances datumā nepārsniedz noteiktus skaitļus attiecībā uz kopējo bilanci, neto apgrozījumu un darbinieku skaitu, sastādīt saīsinātas bilances. Šajā sakarā šīs direktīvas 12. pantā ir minēti citi precizējumi.

13 Ceturtās sabiedrību direktīvas 10. daļas "Publicēšana [Publiskošana]" 47. panta 1. punkts nosaka:

"Pienācīgi apstiprinātus gada pārskatus un gada ziņojumu, kā arī tās personas atzinumu, kas ir atbildīga par pārskatu revīziju, publicē [publisko] atbilstoši katras dalībvalsts tiesību aktiem saskaņā ar Direktīvas 68/151/EEK 3. pantu.

[..]"

14 Atbilstoši Ceturtās sabiedrību direktīvas 11. daļas "Revīzija" 51. pantam:

"1. a) Sabiedrību gada pārskatu revīzija ir jāveic vienai vai vairākām personām, kurām pārskatu revīzijas veikšanu atļauj valsts tiesību akti.

b) Personai vai personām, kas ir atbildīgas par pārskatu revīziju, jāpārbauda arī tas, vai ziņojums atbilst tā paša gada pārskatiem.

2. Dalībvalstis var atbrīvot 11. pantā minētās sabiedrības no 1. punktā noteiktā pienākuma.

Piemēro 12. pantu.

3. Ja 2. punktā noteiktais atbrīvojums ir piešķirts, dalībvalstis ievieš savos tiesību aktos attiecīgas [atbilstošas] sankcijas tiem gadījumiem, kad šādu sabiedrību gada pārskati vai ziņojumi nav sastādīti atbilstoši šīs direktīvas prasībām."

15 Septītā sabiedrību direktīva, kas Itālijā attiecas uz tiem pašiem sabiedrību veidiem, kuri ir aplūkoti Pirmajā un Ceturtajā sabiedrību direktīvā un kuri ir minēti šī sprieduma 5. un 10. punktā, paredz valsts tiesību aktu kapitālsabiedrību konsolidēto pārskatu jomā saskaņošanas pasākumus.

16 Septītās sabiedrību direktīvas 16. panta 2. līdz 6. punkts konsolidēto pārskatu jomā pēc būtības paredz tos pašus noteikumus, ko Ceturtajā sabiedrību direktīvā attiecībā uz gada pārskatiem paredz 2. panta 2.–6. punkts, kuri ir minēti šī sprieduma 11. punktā.

17 Septītās sabiedrību direktīvas 5. daļas "Konsolidēto pārskatu publicēšana [publiskošana]" 38. panta 1., 4. un 6. punkts nosaka:

"1. Pienācīgi apstiprināti konsolidētie pārskati un konsolidētie gada ziņojumi kopā ar atzinumiem, kurus iesniegušas personas, kas atbildīgas par konsolidēto pārskatu revīziju, jāpublicē [jāpublisko] sabiedrībai, kura sastādījusi konsolidētos pārskatus, kā noteikts tās dalībvalsts tiesību aktos, kuri attiecas uz šo sabiedrību saskaņā ar Direktīvas 68/151/EEK 3. pantu.

[..]

4. Tomēr gadījumos, kad sabiedrība, kura sastādījusi konsolidētos pārskatus, nav reģistrēta kā kāda 4. pantā uzskaitīto uzņēmējsabiedrību veida sabiedrība un attiecīgās valsts tiesību akti neliek tai publicēt [publiskot] 1. punktā minētos dokumentus tā, kā noteikts Direktīvas 68/151/EEK 3. pantā, šai sabiedrībai tie vismaz jādara pieejami atklātībai savā galvenajā birojā. [..]

[..]

6. Dalībvalsts paredz attiecīgus [atbilstošus] sodus par šajā pantā noteikto publicēšanas [publiskošanas] pienākumu nepildīšanu."

Valsts tiesiskais regulējums

Sabiedrību tiesības

18 Saskaņā ar 2001. gada 3. oktobra likumu Nr. 366 pieņemtais Republikas prezidenta 2002. gada 11. aprīļa likumdošanas dekrēts Nr. 61 par krimināli un administratīvi sodāmiem pārkāpumiem komercsabiedrību darbā (2002. gada 15. aprīļa *GURI*, Nr. 88, 4. lpp., turpmāk tekstā — "Likumdošanas dekrēts Nr. 61/2002") stājās spēkā 2002. gada 16. aprīlī un aizstāja Itālijas Civilkodeksa V daļas XI nodaļu ar jaunu XI nodaļu "Krimināltiesību normas sabiedrību vai sabiedrību konsorciju darbības jomā".

19 Šo likumdošanas dekrētu pieņēma Itālijas sabiedrību tiesību reformas ietvaros, kuru ieviesa uz 2001. gada 3. oktobra likumā Nr. 366 (2001. gada 8. oktobra *GURI*, Nr. 234) paredzētā pilnvarojuma pamata pieņemtiem likumdošanas dekrētiem.

20 Itālijas Civilkodeksa 2621. panta "Nepatiesi paziņojumi un nevienlīdzīga ienākumu vai dividenžu sadale" redakcija, kas bija spēkā pirms Likumdošanas dekrēta Nr. 61/2002 stāšanās spēkā (turpmāk tekstā — "Itālijas Civilkodeksa vecais 2621. pants"), paredzēja:

"Ja pārkāpums neatbilst kāda smagāka noziedzīgā nodarījuma pazīmēm, ar brīvības atņemšanu uz laiku no viena līdz pieciem gadiem un naudas sodu no EUR 1032 līdz EUR 10 329 soda:

1) organizatorus, dibinātājus, vadītājus, ģenerāldirektorus, revidentus un administratorus, kuri pārskatos, bilancē vai citos sabiedrības dokumentos krāpšanas nolūkā norāda uz faktiem, kas neatbilst patiesībai par sabiedrības izveidošanu vai ekonomisko stāvokli, vai kuri pilnībā vai daļēji slēpj faktus par šo stāvokli;

[..]."

21 Likumdošanas dekrēts Nr. 61/2002 cita starpā Itālijas Civilkodeksa 2621. un 2622. pantā ieviesa jaunas kriminālatiesību normas, kas paredz sodu par nepatiesu informāciju par sabiedrību, saucot šo nodarījumu arī par "nepatiesām ziņām grāmatvedības dokumentos" (turpmāk tekstā attiecīgi — "Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. pants", "Itālijas Civilkodeksa jaunais 2622. pants" vai "Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un jaunais 2622. pants"), un kas paredz:

"2621. pants (Nepatiesas ziņas par sabiedrību)

Ievērojot 2622. pantā paredzēto, vadītājus, ģenerāldirektorus, revidentus un administratorus, kuri, lai maldinātu dalībniekus vai sabiedrību un bez tiesiska

pamata gūtu sev vai citiem peļņu, bilancē, pārskatā vai cita veida likumā paredzētajā informācijā par sabiedrību, kas ir paredzēta dalībniekiem vai sabiedrībai, norāda nepatiesus faktus, pat tad, ja tie ir vēl jānovērtē, vai nesniedz ziņas, kuru paziņošanu pieprasa likums, par sabiedrības vai sabiedrību apvienības, kuras daļa ir konkrētā sabiedrība, aktīviem un pasīviem, ekonomisko vai finanšu stāvokli, lai maldinātu adresātus par minēto stāvokli, soda ar brīvības atņemšanu uz vienu gadu un sešiem mēnešiem.

Šo sodu piemēro arī, ja ziņas attiecas uz īpašumu, kurš ir sabiedrības valdījumā vai kuru tā pārvalda trešo personu vārdā.

Sodu nepiemēro, ja nepatiesās ziņas vai to trūkums būtiski negroza informāciju par sabiedrības vai sabiedrību apvienības, kuras daļa ir konkrētā sabiedrība, aktīviem un pasīviem, ekonomisko vai finanšu stāvokli. Sodu nepiemēro arī tad, ja nepatiesās ziņas vai to trūkums negroza finanšu gada rezultātus pirms nodokļu nomaksas vairāk nekā par 5 % vai arī neto aktīvus un pasīvus vairāk nekā par 1 %.

Jebkurā gadījumā nodarījums nav sodāms, ja to veido vērtējumi, kuri katrs atsevišķi neatšķiras par vairāk nekā 10 % no pareizā vērtējuma.

2622. pants (Nepatiesas ziņas par sabiedrību, nodarot zaudējumus dalībniekiem vai kreditoriem)

Vadītājus, ģenerāldirektorus, revidentus un administratorus, kuri, lai maldinātu dalībniekus vai sabiedrību un gūtu sev vai citiem peļņu bez tiesiska pamata, bilancē, pārskatā vai cita veida likumā paredzētajā informācijā par sabiedrību, kas ir

paredzēta dalībniekiem vai sabiedrībai, norāda patiesībai neatbilstošus faktus, pat tad, ja tie ir vēl jānovērtē, vai nesniedz ziņas, kuru paziņošanu pieprasa likums, par sabiedrības vai sabiedrību apvienības, kuras daļa ir konkrētā sabiedrība, aktīviem un pasīviem, ekonomisko vai finanšu stāvokli, lai maldinātu adresātus par minēto stāvokli, nodarot zaudējumus dalībniekiem vai kreditoriem, pēc cietušās personas iesnieguma soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no sešiem mēnešiem līdz trīs gadiem.

Kriminālprocesu uzsāk pēc iesnieguma saņemšanas arī tad, ja pārkāpums atbilst cita, pat smagāka noziedzīgā nodarījuma pazīmēm, kas nodarījis zaudējumus personām, kuras nav dalībnieki vai kreditori, izņemot gadījumus, kad ir nodarīti zaudējumi valstij, citām valsts iestādēm vai Eiropas Kopienām.

Attiecībā uz sabiedrībām, uz kurām attiecas 1998. gada 24. februāra likumdošanas dekrēta Nr. 58 IV sadaļas III nodaļas II apakšnodaļa, šī panta pirmajā daļā minēto nodarījumu soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no viena līdz četriem gadiem, un kriminālprocesu var uzsākt *ex officio*.

Ja ziņas attiecas uz īpašumu, kurš ir sabiedrības valdījumā vai kuru tā pārvalda trešo personu vārdā, sods par šādu nodarījumu atbilst šī panta pirmajā un trešajā daļā minētajam.

Sodu par pirmajā un trešajā daļā minētajiem nodarījumiem nepiemēro, ja nepatiesās ziņas vai to trūkums būtiski negroza informāciju par sabiedrības vai sabiedrību apvienības, kuras daļa ir konkrētā sabiedrība, aktīviem un pasīviem, ekonomisko vai finanšu stāvokli. Sodu nepiemēro arī tad, ja nepatiesās ziņas vai to trūkums negroza finanšu gada rezultātus pirms nodokļu nomaksas vairāk nekā par 5 % vai arī neto aktīvus un pasīvus vairāk nekā par 1 %.

Jebkurā gadījumā nodarījums nav sodāms, ja to veido vērtējumi, kuri katrs atsevišķi neatšķiras par vairāk nekā 10 % no pareizā vērtējuma."

Vispārējās krimināltiesības

22 Atbilstoši *Codice penale* (turpmāk tekstā — "Itālijas Krimināllkodekss") 2. panta otrajai, trešajai un ceturtajai daļai "Krimināllikumu pēctecība":

"Nevienu nevar sodīt par nodarījumu, kas nav paredzēts vēlākā likumā. Notiesājoša sprieduma gadījumā soda izpilde un krimināltiesiskās sekas izbeidzas.

Ja nodarījuma izdarīšanas laikā spēkā esošais likums un vēlākais likums atšķiras, tad piemēro to likumu, kura normas ir labvēlīgākas vainīgajai personai, ja vien nav pasludināts nepārsūdzams spriedums.

Iepriekšējās daļas nav piemērojamas izņēmuma un pagaidu likumiem."

23 Saskaņā ar Itālijas Krimināllkodeksa 39. pantu, noziedzīgi nodarījumi iedalās noziegumos un krimināllpārkāpumos. Atbilstoši šī kodeksa 17. pantam par noziegumiem ir paredzēts smagāks sods nekā par krimināllpārkāpumiem.

24 No šī kodeksa 158. panta 1. daļas izriet, ka krimināllatbildības noilguma termiņu rēķina no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas, nevis atklāšanas brīža.

25 Papildus no minētā kodeksa 157. un 160. panta izriet, ka krimināllatbildības par krimināl pārkāpumiem, kas ir minēti Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2621. pantā, noilguma termiņš ir no trīs gadiem līdz četriem gadiem un sešiem mēnešiem, bet krimināllatbildības par noziegumiem, kas ir minēti Itālijas Civilkodeksa vecajā 2621. pantā un šī kodeksa jaunajā 2622. pantā, noilguma termiņš ir no pieciem līdz septiņiem gadiem un sešiem mēnešiem. Itālijas Krimināl kodeksa 160. pants nosaka maksimālo noilguma termiņu gadījumos, kad noilgums tiek pārtraukts.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

26 No iesniedzējtiesu lēmumiem izriet, ka pamata prāvās — trīs krimināllietās — apsūdzētās personas attiecīgos nodarījumus ir veikušas Itālijas Civilkodeksa vecā 2621. panta spēkā esamības laikā, t.i., pirms Likumdošanas dekrēta Nr. 61/2002 un minētā kodeksa jaunā 2621. un jaunā 2622. panta stāšanās spēkā.

27 Lietā C-387/02 *giudice per le indagini preliminaridel Tribunale di Milano* (Milānas tiesas pirmstiesas izmeklēšanas tiesnesis) ar 1999. gada 26. novembra lēmumu nosūtīja Berluskoni lietu šīs tiesas pirmajai krimināllietu palātai. Viņu kā priekšsēdētāju un grupas sabiedrību vairākuma akcionāru apsūdz par nepatiesu ziņu sniegšanu sabiedrības *Fininvest SpA* un citu šī nosaukuma grupas sabiedrību gada pārskatos no 1986. līdz 1989. gadam. Šīs nepatiesās ziņas ļāva veidot slepenus uzkrājumus, lai finansētu iespējami prettiesiskas darbības.

28 Lietā C-403/02 no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka *Tribunale di Milano* [Milānas tiesas] ceturtā krimināllietu palāta izskata Delutri, Luci [*Luzi*] un Kominčoli [*Comincioli*] krimināllietas par nepatiesas bilances sastādīšanu līdz 1993. gadam.

29 Lietas C-391/02 ierosināšana ir saistīta ar Adelki apelācijas sūdzību par *Tribunale di Lecce* [Lečes tiesas] 2001. gada 9. janvāra spriedumu, kurā viņš atzīts par vainīgu nepatiesu ziņu sniegšanā par sabiedrībām *Nuova Adelchi Srl* un *Calzaturificio Adelchi Srl*, kurās viņš bija vienīgais vadītājs. Šie 1992. un 1993. gadā veiktie nodarījumi attiecas uz iespējami fiktīvām eksporta un importa muitas darbībām, kā arī iespējami nepatiesu sabiedrības rēķinu izrakstīšanu. Tādējādi minēto sabiedrību bilancē neizbēgami parādās lielākas izmaksas nekā patiesās izmaksas un tikai šķietami ienākumi, un līdz ar to apgrozījums atšķiras no patiesā apgrozījuma.

30 Pēc Likumdošanas dekrēta Nr. 61/2002 stāšanās spēkā trīs krimināllietās apsūdzētie norādīja, ka viņiem ir jāpiemēro Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un jaunais 2622. pants.

31 Iesniedzējtiesas norāda, ka jauno tiesību normu piemērošanas rezultātā varētu tikt apgrūtināts kriminālprocess par darbībām, kuru rezultātā sākotnēji iestājās krimināltiesību par Itālijas Civilkodeksa vecajā 2621. pantā minēto noziedzīgo nodarījumu.

32 Pirmkārt, kaut arī, pamatojoties uz Itālijas Civilkodeksa jauno 2621. pantu, prokuratūra var ierosināt krimināllietu par attiecīgajiem nodarījumiem pēc savas

ierosmes, t.i., bez sūdzības, turpmāk šis nodarījums ir uzskatāms par krimināl-pārkāpumu, kura maksimālais kriminālatbildības noilguma termiņš ir četri gadi un seši mēneši, nevis par noziegumu, kura maksimālais kriminālatbildības noilguma termiņš ir septiņi gadi un seši mēneši, ko paredz Itālijas Civilkodeksa vecais 2621. pants. Tādējādi pamata prāvās aplūkotajos noziedzīgajos nodarījumos, kurus paredz Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. pants, būtu pilnībā iestājies noilgums.

33 Otrkārt, minētās tiesas uzskata, ka šādu noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijas grozījumu rezultātā nav iespējams uzsākt krimināl vajāšanu par tādiem saistītajiem nodarījumiem kā, piemēram, noziedzīga apvienība, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana vai slēpšana, jo šie nodarījumi ir piesaistīti agrāk veiktiem noziegumiem, nevis likumpārkāpumiem.

34 Treškārt, kaut arī attiecībā uz nodarījumu, kas ir paredzēts Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2622. pantā, noilgums attiecīgajām darbībām vēl nav iestājies, tomēr nav iespējams sākt kriminālvajāšanu, balstoties uz šo pantu, jo nepastāv tādu dalībnieku vai kreditoru sūdzības, kuri sevi uzskatītu par cietušiem no nepatiesajām ziņām. Kā tas ir norādīts kriminālprocesā pamata prāvā, sūdzības iesniegšana ir nosacījums, kas ir nepieciešams, lai uzsāktu kriminālprocesu, balstoties uz šo normu, vismaz tajos gadījumos, kad nepatiesās ziņas attiecas uz sabiedrībām, kuru akcijas netiek kotētas biržā.

35 Visbeidzot minētās tiesas norāda, ka kriminālprocess par attiecīgajiem nodarījumiem varētu atdurties pret Itālijas Civilkodeksa jaunā 2621. panta trešajā un ceturtajā daļā un jaunā 2622. panta piektajā un sestajā daļā noteikto slieksni, atbilstoši kuram nesoda nepatiesas ziņas, kuru sekas ir nenozīmīgas vai nebūtiskas, t.i., tādas ziņas, kuras negroza finanšu gada rezultātus pirms nodokļu nomaksas vairāk nekā par 5 % vai arī neto aktīvus un pasīvus vairāk nekā par 1 %.

36 Ņemot vērā šos apsvērumus, iesniedzējtiesas tāpat kā prokuratūra uzskata, ka šajās tiesvedībās ir radies jautājums par Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2621. pantā un jaunajā 2622. pantā paredzēto sodu atbilstību Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantam, kā Tiesa to ir interpretējusi 1997. gada 4. decembra spriedumā lietā *Daihatsu Deutschland* (C-97/96, *Recueil*, I-6843. lpp.), vai Līguma 5. pantam, no kura saskaņā ar pastāvīgo judikatūru kopš 1989. gada 21. decembra sprieduma lietā Komisija/Grieķija (68/88, *Recueil*, 2965. lpp., 23. un 24. punkts) izriet, ka sodiem Kopienu tiesību pārkāpumu gadījumā ir jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem.

37 Šādos apstākļos lietā C-387/02 *Tribunale di Milano* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai prejudiciālus jautājumus, kas, ņemot vērā iesniedzējtiesas lēmuma pamatojumu, ir šādi:

1. Vai Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantu piemēro ne tikai ziņu par sabiedrībām nepubliskošanas gadījumā, bet arī tad, ja par sabiedrībām ir publiskotas nepatiesas ziņas?

2. Vai prasības piemērot efektīvus, samērīgus un preventīvus sodus Kopienu tiesību pārkāpumu gadījumā ievērošana ir jānovērtē, aplūkojot abstrakti paredzētā soda raksturu vai veidu vai arī aplūkojot konkrēti piemērojamo sodu, ņemot vērā attiecīgās tiesību sistēmas struktūru?

3. Vai no Ceturtās un Septītās sabiedrību direktīvas izrietošie principi iestājas pret valsts tiesību aktiem, kas nosaka slieksni, kura nepārsniegšanas gadījumā neņem

vērā nepatiesas ziņas akciju sabiedrību, akciju komandītsabiedrību un sabiedrību ar ierobežotu atbildību gada pārskatos un vadības atskaitēs?

38 Lietā 391/02 *Corte d'appello di Lecce* [Lečes apelācijas tiesa] nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1. Ņemot vērā visu dalībvalstu pienākumu paredzēt "atbilstošus sodus" par pārkāpumiem, ko paredz [Direktīva 68/151 un Direktīva 78/660], vai minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas, grozot agrāk spēkā esošo tiesisko režīmu sodiem par pārkāpumiem sabiedrību tiesību jomā, kuri ir radušies, neievērojot pienākumus, kas paredzēti, lai ievērotu publiskuma principu un ziņu par sabiedrībām skaidrības un patiesuma principu, nosaka sodu sistēmu, kura precīzi neatbilst sodu efektivitātes, samērīguma un preventīvā rakstura kritērijiem, kuriem jānodrošina minēto principu aizsardzība?

2. Vai minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas izslēdz iespēju sodīt sabiedrības par publiskuma pienākuma un skaidru un patiesu ziņu sniegšanas pienākuma neievērošanu noteiktos dokumentos, ko nosaka sabiedrību tiesības (ieskaitot bilanci, peļņas un zaudējumu pārskats), ja neprecīzas bilances vai nepatiesu norāžu sagatavošanas vai arī ziņu nesniegšanas rezultātā finanšu gada rezultātu vai

neto aktīvu un pasīvu variācijas nepārsniedz noteiktu procentos izteiktu slieksni?

3. Vai iepriekš minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas izslēdz iespēju sodīt sabiedrības par publiskuma pienākuma un skaidru un patiesu ziņu sniegšanas pienākuma neievērošanu, ja tiek sniegtas norādes, kas, lai arī to mērķis ir maldināt dalībniekus vai sabiedrību un gūt peļņu bez tiesiska pamata, izriet no vērtējumiem, kas katrs atsevišķi atšķiras no patiesības, nepārsniedzot noteikto slieksni?

4. Neatkarīgi no progresīvajiem ierobežojumiem vai sliekšņiem, vai iepriekš minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas izslēdz iespēju sodīt sabiedrības par publiskuma pienākuma un skaidru un patiesu ziņu sniegšanas pienākuma neievērošanu, ja neprecizitātes, maldinošā ziņu nesniegšana un jebkādā gadījumā paziņojumi un ziņas, kas skaidri un patiesi neataino sabiedrības aktīvus un pasīvus, finanšu stāvokli un ekonomiskos rezultātus, "būtiski" negroza grupas aktīvus un pasīvus vai finanšu stāvokli (kaut arī valsts likumdevējam ir jānosaka jēdziens "būtiski grozījumi")?

5. Vai iepriekš minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas, sabiedrībām neievērojot publiskuma pienākumu un skaidru un patiesu ziņu sniegšanas pienākumu, kuriem ir jāaizsargā "dalībnieku un trešo personu intereses", paredz tikai dalībniekiem un kreditoriem pieprasīt sodīšanu, tādējādi izslēdzot vispārēju un efektīvu trešo personu aizsardzību?

6. Vai iepriekš minētās direktīvas un it īpaši Līguma [..] 44. panta 2. punkta g) apakšpunkts kopā ar Direktīvas 68/151 2. panta 1. punkta f) apakšpunktu un 6. pantu, kā arī Direktīvas 78/660 2. panta 2.–4. punktu, ko papildina Direktīva 83/349 un Direktīva 90/605 [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas iestājas pret tādu dalībvalsts likumu, kas, sabiedrībām neievērojot publiskuma pienākumu un skaidru un patiesu ziņu sniegšanas pienākumu, kuriem ir jāaizsargā "dalībnieku un trešo personu intereses", paredz mehānismu, kas ietver īpaši diferencētu kriminālprocesa uzsākšanas un sodīšanas sistēmu, piešķirot tiesības sākt kriminālprocesu tikai pēc sūdzības saņemšanas, kā arī nosakot smagākus un efektīvākus sodus tikai par tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas nodarījuši kaitējumu dalībniekiem un kreditoriem?"

39 Lietā C-403/02 *Tribunale di Milano* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1. Vai Direktīvas 68/151 [..] 6. pants ir jāsaprot tādējādi, ka tas uzliek dalībvalstīm pienākumu noteikt atbilstošus sodus ne tikai komercsabiedrību bilances un peļņas un zaudējumu pārskata nepubliskošanas gadījumā, bet arī šo dokumentu

un citu sabiedrības paziņojumu, kas adresēti dalībniekiem vai sabiedrībai, vai arī jebkāda veida ziņu par aktīviem un pasīviem, ekonomisko un finanšu stāvokli, kuras sabiedrībai ir jāsniedz par sevi vai grupu, kurai tā pieder, viltošanas gadījumā?

2. Vai, arī ņemot vērā EKL 5. pantu, jēdziens "soda atbilstošais raksturs", proti — tas, vai sods ir efektīvs, samērīgs un tam ir patiesi preventīvs raksturs, ir jānovērtē dalībvalsts normatīvajos (krimināltiesību un procesuālo tiesību) ietvaros?

3. Vai šādas pazīmes ir atrodamas Civilkodeksa jaunajā 2621. un jaunajā 2622. pantā, kurus ir grozījis Likumdošanas dekrēts Nr. [61/2002], proti — vai tiesību norma, kas (iepriekš minētā Civilkodeksa 2621. pantā) par nepatiesas bilances sniegšanu, kuras rezultātā nav radušies zaudējumi vai arī ir radušies šādi zaudējumi, bet nav iespējas ierosināt kriminālprocesu bez Civilkodeksa 2622. pantam atbilstošas sūdzības, paredz sodu ar brīvības atņemšanu uz astoņpadsmit mēnešiem, ir uzskatāma par "efektīvi preventīvu" un "konkrētajam nodarījumam atbilstošu"? Visbeidzot, vai, aizsargājot vispārējās sabiedrību tirgu "pārskatāmības" intereses un to Kopienu dimensiju, ir pareizi paredzēt, ka kriminālprocesa sākšanai par noziedzīgajiem nodarījumiem, ko paredz Civilkodeksa 2622. panta pirmā daļa (proti — sakarā ar sabiedrībām, kuru akcijas netiek kotētas biržā), ir nepieciešama personas (t.i. — dalībnieka vai kreditora) sūdzība?"

40 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2003. gada 20. janvāra rīkojumu lietas C-387/02, C-391/02 un C-403/02 apvienoja rakstveida un mutvārdu procesā un galīgā sprieduma pieņemšanai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Tiesai iesniegtie apsvērumi

41 Berluskoni un Delutri apstrīd pieņemamību prejudiciālajiem jautājumiem, kas ir attiecīgi uzdoti lietās C-87/02 un C-403/02. Arī Itālijas valdība šajā sakarā pauž šaubas.

42 Uzdoto jautājumu mērķis ir izvairīties no Itālijas Civilkodeksa jaunā 2621. un 2622. panta piemērošanas, lai varētu sākt kriminālprocesu, pamatojoties uz Itālijas Civilkodeksa veco 2621. pantu, kura normas ir acīmredzami nelabvēlīgākas apsūdzētajām personām.

43 Tomēr, pat pieļaujot, ka Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un 2622. pants izrādītos nesaderīgi ar Pirmo un Ceturto sabiedrību direktīvu, ir izslēgts, ka, nepastāvot piemērojamai valsts krimināltiesību normai, apsūdzētos varētu notiesāt un sodīt ar smagāku sodu, pamatojoties uz minētajām direktīvām.

44 No Tiesas judikatūras izriet, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un tāpēc uz to pret šādu personu nevar atsaukties. Tāpat direktīvas pašas par sevi un neatkarīgi no dalībvalsts tiesību normas, kas pieņemta tās

piemērošanai, iedarbība nevar būt tāda, ka ar to nosaka vai pastiprina personu, kas pārkāpj tās noteikumus, krimināltiesību.

45 Lūgumam Tiesai sniegt atbildi nav nozīmes prāvu iztiesāšanai iesniedzējtiesās, jo jebkurā gadījumā pamata prāvā Itālijas Civilkodeksa vecais 2621. pants nebūtu piemērojams.

46 Apsūdzētajam labvēlīgāka krimināllikuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku princips, kas tāpat kā tiesiskuma princips ir pamattiesība, kura veido svarīgu Kopienu tiesību sistēmas aspektu, iestājas pret šādu rīcību.

47 Turpretī Komisija norāda, ka prejudiciālie jautājumi ir pieņemami.

48 Jautājumu pieņemamību neietekmē iespējama tiesiskuma principa piemērošana, jo, ja Tiesa atzītu Itālijas Civilkodeksa jauno 2621. un 2622. pantu par nesaderīgiem ar Kopienu tiesībām, tad būtu iespējams sākt krimināltiesvedību, balstoties uz minētā kodeksa veco 2621. pantu, kas apsūdzētajiem ir nelabvēlīgāks.

49 Ir svarīgi norādīt, ka laikā, kad tika konstatēti fakti, kuru rezultātā uzsāka apsūdzēto personu kriminālvajāšanu, par šiem nodarījumiem varēja piemērot sodu, balstoties uz Itālijas Civilkodeksa veco 2621. pantu. Tikai vēlāk tika pieņemtas apsūdzētajiem labvēlīgākas valsts tiesību normas, bet to saderība ar Kopienas tiesībām tiek dažos aspektos apšaubīta, un valsts tiesai vajadzības gadījumā var nākties tās nepiemērot.

50 Šādā situācijā Kopienu tiesību akti nenosaka vai nepastiprina kriminālatbildību. Šādi tikai būtu saglabātas tiesiskās sekas valsts likumam, kurš bija spēkā nodarījuma laikā un kurš atbilst Kopienu tiesībām, nepiemērojot vēlāku un labvēlīgāku likumu, kurš ir pretrunā Kopienu tiesībām.

51 Kopienu tiesību augstākā juridiskā spēka princips iestātos pret jaunu, apsūdzētajam labvēlīgāku valsts tiesību normu piemērošanu par iepriekšējiem nodarījumiem, ja tiktu pierādīts, ka šīs normas atbilstoši nesoda par Kopienu tiesību pārkāpumiem un līdz ar to ir nesaderīgas ar Tiesas interpretētajām Kopienu tiesībām.

Tiesas vērtējums

52 Ar uzdotajiem jautājumiem iesniedzējtiesas cenšas noskaidrot, vai Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un 2622. pants dažu to normu dēļ ir saderīgi ar Kopienu tiesību

prasībām par atbilstoša soda piemērošanu par Kopienu tiesību normu pārkāpumiem (skat. šī sprieduma 36. punktu).

Par Kopienu tiesību prasībām piemērot atbilstošus sodus

53 Ievadā ir jāizpēta, vai prasība piemērot atbilstošus sodus par nodarījumiem, sniedzot nepatiesas ziņas grāmatvedībā, kas ir paredzēti Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2621. un 2622. pantā, izriet no Pirmās sabiedrību direktīvas 6. panta vai arī izriet no Līguma 5. panta, kas saskaņā ar šī sprieduma 36. punktā minēto pastāvīgo judikatūru paredz, ka sodiem par Kopienu tiesību normu pārkāpumiem ir jābūt efektīviem, samērīgiem un preventīviem.

54 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka tādi sodi par nodarījumiem, sniedzot nepatiesas ziņas grāmatvedībā kā, piemēram, tie, kas minēti Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2621. un 2622. pantā, ir paredzēti, lai sodītu par smagiem pamatprincipa pārkāpumiem, kura ievērošana ir Ceturtās sabiedrību direktīvas galvenais mērķis, kas izriet no šīs direktīvas ceturtā apsvēruma un 2. panta 3. un 5. punkta, proti — direktīvā minēto sabiedrību gada pārskatiem ir jāsniedz skaidrs un patiess priekšstats par sabiedrību aktīviem un pasīviem, finanšu stāvokli un rezultātiem (šajā sakarā skat. 2003. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-306/99, *BIAO*, *Recueil*, I-1. lpp., 72. punkts un minētā judikatūra).

55 Iepriekš minētais attiecas arī uz Septīto sabiedrību direktīvu, kas 16. panta 3. un 5. punktā pēc būtības attiecībā uz konsolidētajiem pārskatiem paredz tādas pašas

normas kā Ceturtās sabiedrību direktīvas 2. panta 3. un 5. punkts attiecībā uz gada pārskatiem.

56 Attiecībā uz Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantā paredzēto sodu sistēmu šīs normas redakcija dod norādi, ka šī sistēma attiecas ne tikai uz gadījumiem, kad nav nodoti atklātībā gada pārskati, bet arī uz gadījumiem, kad gada pārskati nav sastādīti atbilstoši Ceturtās sabiedrību direktīvas normām par šādu pārskatu saturu.

57 Minētais 6. pants ne tikai paredz dalībvalstīm pienākumu noteikt atbilstošus sodus, ja nav nodota atklātībā bilance, kā arī peļņas un zaudējumu aprēķins, bet tas paredz šādu pienākumu arī attiecībā uz gadījumiem, kad šos dokumentus nepublisko tādā veidā, kā to paredz Pirmās sabiedrību direktīvas 2. panta 1. punkta f) apakšpunkts. Šī norma skaidri atsaucas uz noteikumu par gada pārskatu satura saskaņošanu, kas tika paveikta, pieņemot Ceturto sabiedrību direktīvu.

58 No Ceturtās sabiedrību direktīvas sistēmas, kas papildina tāda paša veida sabiedrību pienākumus, kurus paredz Pirmā sabiedrību direktīva, un no tā, ka šajā direktīvā nav vispārēju normu par sodiem, izriet, ka, neņemot vērā speciālos gadījumus, uz kuriem attiecas Ceturtās sabiedrību direktīvas 51. panta 3. punkts, Kopienu likumdevējs ir paredzējis Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantā noteikto sodu sistēmu attiecināt uz Ceturtajā sabiedrību direktīvā paredzēto pienākumu nepildīšanu, to skaitā arī uz tādu gada pārskatu nenodošanu atklātībai, kuri pēc satura atbilst paredzētajām normām.

59 Turpretī Septītā sabiedrību direktīva paredz šādu vispārēju normu 38. panta 6. punktā. Nav apstrīdams, ka tā arī attiecas uz tādu konsolidēto pārskatu nodošanu atklātībai, kas nav sastādīti saskaņā ar šīs direktīvas normām.

60 Šādu atšķirību starp Ceturto un Septīto sabiedrību direktīvu izskaidro fakts, ka Pirmās sabiedrību direktīvas 2. panta 1. punkta f) apakšpunkts nekādā veidā neatsaucas uz konsolidētajiem pārskatiem. Līdz ar to nav uzskatāms, ka šīs direktīvas 6. pants attiecas uz tādu pienākumu neievērošanu, kas ir saistīti ar konsolidētajiem pārskatiem.

61 Minētā 6. panta interpretāciju, kas ietver arī tādu gada pārskatu nenodošanu atklātībai, kas ir sastādīti atbilstoši normām, kuras regulē to saturu, turklāt apstiprina attiecīgo direktīvu konteksts un mērķi.

62 Kā ģenerāladvokāte ir norādījusi savu secinājumu 72.–75. punktā, šajā sakarā īpaši jāņem vērā kapitālsabiedrību gada pārskatu un *a fortiori* tādu gada pārskatu, kuri ir sastādīti atbilstoši saskaņotajām normām par to saturu, publiskošanas īpašā loma trešo personu interešu aizsardzībā. Šis mērķis ir skaidri uzsvērts gan Pirmās, gan Ceturtās sabiedrību direktīvas preambulā.

63 No tā izriet, ka Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pants uzliek prasību, ka Itālijas Civilkodeksa jaunajā 2621. un 2622. pantā paredzētajam sodam par noziedzīgajiem nodarījumiem, sniedzot nepatiesas ziņas grāmatvedībā, ir jābūt atbilstošam.

64 Tomēr, lai noskaidrotu 6. pantā paredzētās prasības noteikt atbilstošu sodu darbības jomu, ir noderīgi ņemt vērā pastāvīgo Tiesas judikatūru par Līguma 5. pantu, no kura izriet līdzīgas prasības.

65 Saskaņā ar šo judikatūru dalībvalstīm, saglabājot izvēli noteikt sodus, īpaši jāraugās, lai Kopienu tiesību pārkāpumus sodītu atbilstoši analogiem materiāliem un procesuāliem nosacījumiem, kurus piemēro līdzīga veida un nozīmīguma valsts tiesību pārkāpumu gadījumos un kuri piešķir sodam efektīvu, samērīgu un preventīvu raksturu (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 23. un 24. punkts, 1990. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-326/88 *Hansen, Recueil*, I-2911. lpp., 17. punkts; 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā C-167/01 *Inspire Art, Recueil*, I-10155. lpp., 62. punkts, un 2004. gada 15. janvāra spriedumu lietā C-230/01 *Penycoed*, I-937. lpp., 36. punkts un minētā judikatūra).

Par vieglāka soda atpakaļejošo spēku

66 Abstrahējoties no Pirmās sabiedrību direktīvas 6. panta piemērošanas gada pārskatu nenodošanas atklātībai gadījumā, ir jāievēro, ka atbilstoši Itālijas Krimināl kodeksa 2. pantam, kas nosaka vieglāka soda atpakaļejoša spēka principu, Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un 2622. pants būtu jāpiemēro pat tad, ja tie stātos

spēkā tikai pēc to nodarījumu izdarīšanas, par kuriem ierosināts kriminālprocess pamata prāvā.

67 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pamattiesības ir neatņemama sastāvdaļa no vispārējiem tiesību principiem, kuru ievērošanu nodrošina Tiesa. Šajā sakarā Tiesa iedvesmojas no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, kā arī norādēm starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos, kuru ietvaros sadarbojas dalībvalstis vai kuriem tās ir pievienojušās (skat. it īpaši 2003. gada 12. jūnija spriedumu lietā C-112/00 *Schmidberger*, *Recueil*, I-5659. lpp., 71. punkts un minētā judikatūra, un 2003. gada 10. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-20/00 un C-64/00 *Booker Aquaculture* un *Hydro Seafood*, *Recueil*, I-7411. lpp., 65. punkts un minētā judikatūra).

68 Vieglāka soda atpakaļejoša spēka princips ir daļa no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām.

69 No tā izriet, ka šis princips ir uzskatāms par daļu no Kopienu tiesību vispārējiem principiem, kas valsts tiesām ir jāievēro, piemērojot valsts tiesību normas, kas pieņemtas, lai īstenotu Kopienu tiesības un šajā gadījumā it īpaši — direktīvas par sabiedrību tiesībām.

Par atsaukšanos uz Pirmo sabiedrību direktīvu

70 Rodas jautājums, vai vieglāka soda atpakaļejoša spēka princips ir piemērojams, ja tas ir pretrunā citām Kopienu tiesību normām.

71 Tomēr šis jautājums nav būtisks pamata prāvas risinājumā, jo attiecīgā Kopienu norma atrodas direktīvā, uz kuru atsaucas attiecībā uz privātpersonu tiesu iestādes krimināllietas ietvaros.

72 Protams, ja, ņemot vērā Tiesas sniegtās atbildes, iesniedzējtiesas secinātu, ka, ievērojot dažus to noteikumus, Itālijas Civilkodeksa jaunais 2621. un 2622. pants neatbilst Kopienu prasībām noteikt atbilstošu sodu, no tā atbilstoši pastāvīgai Tiesas judikatūrai izrietētu tas, ka iesniedzējtiesām nebūtu jāpiemēro minētie jaunie panti, nepieprasot vai negaidot to iepriekšēju atcelšanu likumdošanas vai cita konstitucionālā ceļā (skat. it īpaši 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal*, *Recueil*, 629. lpp., 21. un 24. punkts; 1992. gada 4. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-13/91 un C-113/91 *Debus*, *Recueil*, I-3617. lpp., 32. punkts, un 1998. gada 22. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-10/97 līdz C-22/97 *IN. CO. GE'90* u.c., *Recueil*, I-6307. lpp., 20. punkts).

73 Tomēr Tiesa arī ir pastāvīgi spriedusi, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un tāpēc uz to pret šādu personu nevar atsaukties (skat. it īpaši 2004. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c., I-8835. lpp., 108. punkts un minētā judikatūra).

74 Speciālos apstākļos, kad dalībvalsts iestādes piesauc kādu direktīvu attiecībā uz privātpersonu, Tiesa ir precizējusi, ka direktīvas pašas par sevi un neatkarīgi no dalībvalsts tiesību normas, kas pieņemta tās piemērošanai, iedarbība nevar būt tāda, ka ar to nosaka vai pastiprina personu, kas pārkāpj tās noteikumus, kriminālatbildību (skat. it īpaši 1987. gada 8. oktobra spriedumu lietā 80/86 *Kolpinghuis Nijmegen*, *Recueil*, 3969. lpp., 13. punkts, un 2004. gada 7. janvāra spriedumu lietā C-60/02 *X*, *Recueil*, I-651. lpp., 61. punkts un minētā judikatūra).

75 Taču, atsaucoties uz Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantu, lai pārbaudītu tās saderību ar Itālijas Civilkodeksa jauno 2621. un jauno 2622. pantu, varētu netikt piemērota vieglāku sodu sistēma, ko paredz minētie panti.

76 No iesniedzējtiesu lēmumiem izriet, ka, nepiemērojot Itālijas Civilkodeksa jauno 2621. un 2622. pantu, jo tie nav saderīgi ar Pirmās sabiedrību direktīvas 6. pantu, tiktu piemērots acīmredzami smagāks sods, kādu paredz šā kodeksa vecais 2621. pants, kura spēkā esamības laikā tika veikti nodarījumi, kas ir aplūkoti pamata prāvā.

77 Šādas sekas būtu pretrunā ar ierobežojumiem, kas izriet no pašas Direktīvas rakstura, kas tāpat kā šī sprieduma 73. un 74. punktā minētā judikatūra aizliedz direktīvai pašai par sevi noteikt vai pastiprināt apsūdzēto personu kriminālatbildību.

78 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz prejudiciālajiem jautājumiem ir jāatbild, ka tādā gadījumā kā pamata prāvā nav iespējams atsaukties uz Pirmo sabiedrību direktīvu attiecībā pret dalībvalsts iestāžu apsūdzētajām personām krimināllietu ietvaros, jo direktīvas pašas par sevi un neatkarīgi no dalībvalsts tiesību normas, kas pieņemta tās piemērošanai, iedarbība nevar būt tāda, ka ar to nosaka vai pastiprina apsūdzēto personu kriminālatbildību.

Par tiesāšanās izdevumiem

79 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Tādā gadījumā kā pamata prāvā nav iespējams atsaukties uz Padomes 1968. gada 9. marta Pirmo direktīvu 68/151/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses, attiecībā pret dalībvalsts iestāžu kriminālllietās apsūdzētajām personām, jo direktīvas pašas par sevi un neatkarīgi no dalībvalsts tiesību normas, kas pieņemta tās piemērošanai, iedarbība nevar būt tāda, ka ar to nosaka vai pastiprina apsūdzēto personu kriminālatbildību.

[Paraksti]